

Nr 3.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet, m. m.; given Stockholms slott den 3 januari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj: Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

I anledning av proposition nr 296 har 1941 års riksdag med skrivelse den 26 juni 1941 (nr 420) dels godkänt förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1941/42, dels bemyndigat Kungl. Maj:t att, med iakttagande av vad i det vid propositionen fogade utdraget ur statsrådsprotokollet anförts, fastställa denna beredskapsstat eller viss del därav att lända till efter rättelse såsom förskottsstat från och med budgetårsskiftet samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande. Genom beslut den 28 juni 1941 fastställde Kungl. Maj:t beredskapsstaten att lända till efter rättelse såsom förskottsstat från och med den 1 juli 1941.

Till höstsessionen av 1941 års riksdag gjordes icke någon framställning angående förskottsstaten. På sätt jag vid anmälan av proposition nr 305 anförde, erfordrades icke någon proposition med hemställan till riksdagen om förklaring, att förskottsstaten skulle äga fortsatt giltighet, eftersom 1941 års riksdag redan i samband med godkännande av förslaget till beredskapsstat lämnat sitt bemyndigande till dennas ikraftträdande. Något behov av ändringar i förskottsstatens utformning fann jag icke heller föreligga. Däremot förelades riksdagen med nämnda proposition och i senare framställningar förslag om reglering av en del av de utgifter, som bestritts eller anvisats att utgå av förskottsanslag.

I proposition nr 2 angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 ha tidigare denna dag äskats ytterligare vissa anslag till reglering av förskottsutgifter. Sådana anslagsäskanden äro att förvänta även under riksdagens lopp. Förslag rörande den slutliga regleringen av förskottsstatens utgifter är avsett att framläggas närmare budgetårets slut.

I fråga om den väntade belastningen å förskottsstaten torde jag få hänvisa till de beräkningar, för vilka jag redogjort vid anmälan av Inkomsterna i årets statsverksproposition i den avdelning, som behandlar utfallet av löpande statsreglering.

Såsom framgår av vad jag i nämnda sammanhang anfört, föreligger fortfarande behov av att kunna anlita förskottsstaten. För förlängning av dennas giltighet fordras riksdagens medverkan. Jag förordar, att förslag härom nu förelägges riksdagen. Några ändringar i avseende å förskottsanslagens belopp eller dispositionsrätten till dessa synas icke påkallade. Enligt de nyss åberopade beräkningarna rörande utfallet av löpande statsreglering kommer den fullmakt, som gällande förskottsstat innefattar, att vara tillräcklig intill utgången av budgetåret, under förutsättning att inga större förändringar inträffa i vårt lands försvarspolitiska läge.

I årets statsverksproposition har jag vid anmälan av finansplanen behandlat frågan om riksstaten och förskottsstaten för försvarsväsendet under nästa budgetår. Jag har därvid förordat en överflyttning av vissa försvarsutgifter från förskottsstaten till riksstaten samt av vissa utgifter för folkförsörjningen från riksstaten till förskottsstaten. Med hänsyn till att riksstaten och förskottsstaten på detta sätt upptagits till gemensam prövning vid utformandet av årets finansplan, torde det vara lämpligt att redan nu framlägga de uppgifter, som erfordras för en bedömning av förskottsstatens avsedda utformning. Som jag i nyssnämnda sammanhang närmare utvecklar, blir emellertid anslagsberäkningen på förskottsstaten i viss mån beroende av huru den slutliga regleringen av förskottsutgifterna under innevarande budgetår genomföres. Ett förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1942/43 kan därför först senare föreläggas riksdagen. I detta sammanhang torde erforderliga uppgifter angående statens sannolika utformning få lämnas genom att vid statsrådsprotokollet i detta ärende fogas ett beräknat förslag till beredskapsstat (*Bi-hang*).

Med avseende å utformningen av detta förslag må följande anföras.

Förskottsanslagen för löpande utgifter för de olika försvarsgrenarna ha beräknats till belopp, i stort sett motsvarande den motsedda belastningen å förskottsanslagen under innevarande budgetår.

Det för försvarsväsendet gemensamma förskottsanslaget för löpande utgifter har preliminärt beräknats till ett belopp som med 20 miljoner kronor överstiger den motsedda belastningen under innevarande budgetår. Justeringen betingas av att eventuellt utgående semesterersättningar förutsatts under nästa budgetår skola bestridas av anslaget: jag torde få erinra om vad som anförts härom i finansplanen.

Beträffande förskottsanslaget till engångsutgifter för försvarsväsendet, som i avgörande grad påverkas av redan under innevarande budgetår fattade utgiftsbeslut och sättet för regleringen av dessa, vill jag framhålla följande.

Vid anmälan av proposition nr 3 till 1941 års riksdag angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. uttalade jag mig för en viss begränsning av dispositionsrätten till ifrågakarande förskottsanslag. Denna borde genomföras i samband med en mera omfattande reglering av de å förskottsstaten redan anvisade engångsutgifterna.

Av särskilda skäl lät sig sedermera denna reglering icke genomföra vid 1941 års riksdag, varför anslag då endast anvisades för täckning av de under budgetåret 1940/41 *utbetalade* engångsutgifterna. Dessa uppgingo sammanlagt till 595.11 miljoner kronor.

Med hänsyn bland annat till vad i årets statsverksproposition anföres angående avgränsningen av riksstatens fjärde huvudtitel och mot denna svarande förskottsanslag är det önskvärt, att de hittills å förskottsstaten anvisade engångskostnaderna regleras vid 1942 års riksdag. De i statsverkspropositionen framlagda beräkningarna rörande utfallet av löpande statsreglering ha verkställts från denna utgångspunkt.

Hittills meddelade anvisningar och bemyndiganden avseende sådana engångsutgifter, som skola avföras å förskottsstaten för försvarsväsendet och för vilka täckningsanslag ännu icke anvisats eller äskats, uppgå till sammanlagt i runt tal 900 miljoner kronor. Av detta belopp motsvara 750 miljoner kronor det redan i utfallsberäkningen för innevarande budgetår i statsverkspropositionen beaktade regleringsbehovet. Dessutom ha förvaltningsmyndigheterna anmält ytterligare äskanden å något över 200 miljoner kronor, vilka ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Om även dessa äskanden beviljas, uppkommer ett ännu icke beaktat medelsbehov å något mera än 350 miljoner kronor. Härav torde 300 miljoner kronor — varav 150 miljoner kronor för utgifter i anledning av redan fattade beslut och samma belopp med hänsyn till föreliggande äskanden — böra preliminärt avses täckta under budgetåret 1942/43. Frågan om reglering av resterande belopp torde icke aktualiseras förrän under budgetåret 1943/44.

För nyss angivna utgifter å 300 miljoner kronor torde medel nu böra beräknas i förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för nästa budgetår.

Jag erinrar emellertid om vad jag vid anmälan av årets finansplan anført angående möjligheten av att viss del av summan eventuellt kommer att framdeles få överföras från beredskapsstaten till regleringsanslag å tilläggsstat II för innevarande budgetår, under förutsättning att ifrågavarande äskanden komma att bifallas av Kungl. Maj:t under innevarande budgetår.

På nästa års beredskapsstat böra ytterligare beräknas medel för finansiering av helt oförutsedda engångsutgifter för vilka medel icke kunna i vanlig ordning äskas av riksdagen. För detta ändamål torde i förskottsstaten för nästa budgetår böra preliminärt upptagas 200 miljoner kronor.

Ett syfte med den i statsverkspropositionen föreslagna gränsdragningen mellan riksstaten och förskottsstaten är att i viss mån övervinna den obestämdhet i utgiftsavgrensningen som blivit en följd av tvånget att arbeta med en omfattande finansfullmakt vid sidan av riksstaten. I samma syfte är det lämpligt att nu närmare reglera dispositionsrätten till det förskottsanslag till engångsutgifter som alltjämt är erforderligt. Jag föreslår därför att för anslaget upprättas en särskild stat med specifikation av de summor som avses skola stå till Kungl. Maj:ts fria disposition respektive bereda täckning för utgifter i anledning av beslut eller äskanden, som i samband med statens framläggande eller dessförinnan anmälts för riksdagens vederbörande utskott. Med denna anordning jämte den reglering av utgifterna som avses genomförd under löpande budgetår begränsas utrymmet för extraordinära engångsutgifter så starkt förhållandena det medgiva och bli medelsäskandena på nästa års riksstat i huvudsak normerande för den fortsatta materielanskaffningen.

I enlighet med vad jag här anført har förskottsanslaget till engångsutgifter för försvarsväsendet i statförslaget beräknats till $(150 + 150 + 200 =)$ 500 miljoner kronor.

Beträffande de förskottsanslag som avse civila utgifter ha i anledning av den föreslagna gränsdragningen mellan förskottsstaten och riksstaten vidtagits följande förändringar.

Under nionde huvudtiteln har beräknats ett nytt anslag å 50 miljoner kronor för *prisclearing för fodermedel m. m.* Å anslaget böra avföras de utgifter för vilka ett anslag med samma beteckning anvisats å riksstaten för löpande budgetår samt vidare de utgifter som kunna föranledas av regleringen av priserna på oljekakor och fodercellulosa. För sistnämnda utgifter äskas under innevarande budgetår ett anslag å tilläggsstat II.

Det redan tidigare under elfte huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till *allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder* beräknas vidare höjt från 20 till 50 miljoner kronor. Anledningen härtill är, att kostnaderna för förmalningsersättningar m. m., som nu utgå av ett anslag å riksstaten, enligt vad som föreslås i statsverkspropositionen under nästa budgetår skola bestridas från förskottsanslag.

I övrigt beräknas de i förslaget till beredskapsstat uppförda anslagen till **samma belopp** som i gällande förskottsstat.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att förklara,

att den av Kungl. Maj:t den 28 juni 1941 med stöd av riksdagens beslut angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1941/42 fastställda förskottsstaten skall tillsvidare äga fortsatt giltighet i oförändrad utformning.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

William Dickson.

Bihang.

Beräknat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1942/43.

Driftbudgeten.

		Kronor
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>		
IV.	Försvarsdepartementet	1,220,000,000
VII.	Finansdepartementet	15,000,000
IX.	Jordbruksdepartementet	50,000,000
XI.	Folkhushållningsdepartementet	50,000,000
	Summa	1,335,000,000

Kapitalbudgeten.

		Kronor
<i>Kapitalinvestering:</i>		
VII.	Fonden för förlag till statsverket	20,000,000

Egentliga statsutgifter.**IV. Försvarsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
C. Försvarskräfterna.			
a	Arméns löpande utgifter (Da), <i>förslagsvis</i>	400,000,000	
b	Marinens löpande utgifter (Ea), <i>förslagsvis</i>	125,000,000	
c	Flygvapnets löpande utgifter (Fa), <i>förslagsvis</i>	25,000,000	
d	Engångsutgifter (Ga), <i>förslagsvis</i> :		
	I anledning av för riksdagen anmälda		
	beslut m. m. kronor 150 000 000		
	I anledning av för riksdagen anmälda		
	äskanden m. m. , 150 000 000		
	Till Kungl. Maj:ts förfogande > 200 000 000	500,000,000	1,050,000,000
			1,050,000,000
E. Diverse.			
a	Övriga utgifter (Gb), <i>förslagsvis</i>		170,000,000
	Summa		1,220,000,000

VII. Finansdepartementet.

		Kronor	Kronor
Allmänna utgifter för försvarsberedskap:			
a	Förstärkning av den civila administrationen m. m., <i>förslagsvis</i>	5,000,000	
b	Engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m., <i>förslagsvis</i>	10,000,000	15,000,000
	Summa		15,000,000

IX. Jordbruksdepartementet.

		Kronor	Kronor
a	Prisclearing för fodermedel m. m., <i>förslagsvis</i>		50,000,000

Egentliga statsutgifter.**XI. Folkhushållningsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
a	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder, <i>förslagsvis</i>		50,000,000

Kapitalinvestering.**VII. Fonden för förslag till statsverket.**

		Kronor	Kronor
a	Kommunikationsverken, <i>förslagsvis</i>		10,000,000
b	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, <i>förslagsvis</i>		10,000,000
Summa			20,000,000